

Elke Van Campenhout

Over ambassadeurs, actionisme en strategieën tot verweer

Hoe kan de kunstenaar reageren op een samenleving? Hoe kan een artiest een ambassadeur zijn voor een maatschappelijk project in wording? Welke wisselwerking is er tussen kunst en sociale praktijk? Waar liggen de grenzen van de artistieke onderneming?

Geert Opsomer verbindt denken en praxis in een praktijk die zichzelf steeds weer in vraag blijft stellen. De plek waar hiërarchie verschuift naar anarchie. Een voorzichtig optimistisch streven naar een heterotopie voor het denken.

Geert Opsomer transformeerde het Nieuwpoorttheater op een paar jaar tijd tot een kunstencentrum dat zich beetje bij beetje een positie zoekt in de wereld die het omgeeft. Daarmee neemt Nieuwpoorttheater een bijzondere plek in in het kunstenlandschap. Rond de tafel en op de vloer wordt er gebricoleerd aan een kunstbegrip dat zich uitstrekt naar domeinen als politiek en economie, zonder zijn artistieke eigenheid te verliezen. Een sociaal bewuste kunst, die verre van sociaal-artistiek is. Een kunst die zich verantwoordelijk acht voor het welzijn van de wereld.

ETCETERA Wanneer je spreekt over je rol als artistiek leider en je verhouding tot de kunstenaar, verwoord je die verhouding als die van een 'chef diplomatie' tot zijn 'ambassadeurs'. Daarmee sta je een kunst voor die zich verhoudt tot een samenleving, of misschien beter, een kunst die haar land opnieuw durft claimen?

OPSOMER De legitimiteit van je positie zit niet alleen in het feit dat je een kunstencentrum leidt, maar ook in het zoeken naar de

creatie van een sociale sculptuur, om een begrip van Beuys te gebruiken.¹ Het gaat om het sculpteren van een samenleving: door het begrip 'kunst' open te trekken, doe je ook aan samenlevingsopbouw. Ik beweer niet dat dat nu al aan het gebeuren is in het Nieuwpoorttheater, maar het is wel belangrijk om een kunstenaarsambassade te hebben die dat soort onderzoek doet en zo'n werk onderneemt. Het bestaande model van een 'artistiek leider die beslist', of de programmator, lijkt mij voor dit soort werk een onvoldoende categorie. Ook de categorie van 'het kunstencentrum declareert' lijkt mij op dit moment alleen maar bruikbaar, maar het is niet meer dan een startpunt. Ik zie mezelf eerder als de chef van de diplomatie. De zakelijke leider mag een beetje dictator zijn, maar de artistiek leider creëert met zijn kunstenaars een nieuw land.

Misschien kan ik duidelijker maken wat ik precies met dat ambassadeurschap bedoel. Dan denk ik bijvoorbeeld aan Frantz Fanon, die de ambassadeur was van een land dat nog niet officieel bestond. Hij was eigenlijk ook de vader van de postkoloniale gedachte. De papa van Homi Bhabha, Stuart Hall, en heel die

denkrichting, zou je kunnen zeggen. Hij leefde zo'n 30 à 40 jaar voor de postkoloniale gedachte echt voet aan wal heeft gekregen in academische kringen. Fanon was een zoon van slaven uit Martinique. Als kleurling kreeg hij kans op een betere opleiding dan de andere kinderen. Hij werd schrijver, filosoof en psychiater. Eén van zijn boeken vertelt hoe hij als kind wegloupt omdat er een neger achter hem aanzit, en bij zijn moeder gaat bescherming zoeken. Waarop zijn moeder hem terechtwijst en hem zegt dat hij zelf een neger is. Van dit verhaal maakt hij de inzet voor het ontwikkelen van een hedendaags levensgevoel. Volgens hem zou dit gevoel nergens bij te horen niet beperkt blijven tot de kolonies, maar zich verspreiden over de hele samenleving. Op een bepaald moment zal iedereen onder de noemer vallen van *'Black Skin, White Masks'*, en iedereen zal zichzelf moeten heruitvinden, omdat er niets meer vaststaat. Nu lijkt dat allemaal vanzelfsprekend. Hij was een voorloper van het postmoderne denken, dat onze manier van denken jaren later sterk heeft beïnvloed.

Er is evenwel een zeer interessante periode in